

УДК 504.05.62

Коротке повідомлення

О.В. Залевський

ДОЩОВІ ЧЕРВИ РОДИНИ LUMBRICIDAE ПРИРОДООХОРОННОЇ ТА ПРОМИСЛОВО ЗАБРУДНЕНОЇ ТЕРИТОРІЙ

Сучасний стан довкілля жорстко ставить перед суспільством завдання відстеження та нейтралізації антропогенного тиску на біосферу. Моніторинг довкілля відкриває широкі можливості для діагностування стану екосистем та прогнозування процесів, які відбуваються в них. Ці знання дають можливість протидіяти негативним впливам на довкілля.

Дощові черви родини Lumbricidae як ґрунтоутворювачі є одним з ключових об'єктів моніторингу. Вони використовуються як індикатори ступеню забруднення ґрунтів і як нові об'єкти біотехнології [1, 2, 3].

Видовий склад та розподіл дощових червів на природоохоронних територіях може бути певним еталоном при оцінці стану біогеоценозів, що потрапили під антропогенний вплив.

Нами був досліджений видовий склад та розподіл дощових червів родини Lumbricidae Канівського природного заповідника та дендропарку "Олександрія" (м. Біла Церква). У заповіднику проби відбиралися в типових для цієї території фітоценозах. У дендропарку проби були відібрані у місцях забруднення ґрунтів авіаційним гасом.

Порівняння видового складу Канівського природного заповідника (18 видів, що належать до 7 родів) та дендропарку "Олександрія" (5 видів, що належать до 3 родів) свідчить про збідненість видового складу дощових червів на ділянці забруднення.

В місцях відбору проб, у дендропарку "Олександрія" були відсутні представники підстилкових та норних видів (був знайдений лише 1 екз. норного виду - *Lumbricus terrestris* Linnaeus, 1758). В дендропарку на забруднених місцях були зареєстровані тільки середньорусні види дощових червів (*Octolasion lacteum* Oerley, 1885; *Nicodrilus caliginosus* Savigny, 1826; *Nicodrilus roseus* Savigny, 1826; *Lumbricus rubellus* Hoffmeister, 1843). Кількість середньорусних видів та їх щільність була меншою, ніж у заповіднику.

Якщо вид *Nicodrilus roseus* (0-11 екз./м² у дендропарку, 9-23 екз./м² у заповіднику) був виявлений локально лише на периферії забрудненої ділянки, то види *Nicodrilus caliginosus* (4-13 екз./м² у дендропарку, 9-16 екз./м² у заповіднику), *Lumbricus rubellus* (4-8 екз./м² у дендропарку, 6-12 екз./м² у заповіднику) були знайдені у більшості проб на забруднених місцях. Щільність виду *Octolasion lacteum* була близькою до щільності на заповідній території (2-4 екз./м² у дендропарку, 2-6 екз./м² у заповіднику), що можна пояснити пристосованістю його до існування в мало аерованих ґрунтах.

Таким чином, можна зробити висновок, що окремі види (*Nicodrilus caliginosus*, *Lumbricus rubellus*, *Octolasion lacteum*), які були виявлені на забрудненій території, можуть бути більш стійкими до дії нафтопродуктів, оскільки їхня щільність виявилася подібною до щільності цих видів на заповідній території.

Порівняння видового складу та розподілу дощових червів заповідної території та території, що забруднена нафтопродуктами, дає нам інформацію про види дощових червів, що найбільш стійкі до забруднення нафтопродуктами і, відповідно, можуть використовуватися у біотехнологіях щодо рекультиватії забруднених ґрунтів.

1. Козиненко И.И., Заводникова Н.С. Дождевые черви как биоиндикаторы радиоактивного загрязнения почв // Эколого-фаунистические исследования в зоне ЧАЭС. Киев: Изд-во НАНУ, 1996. – С.18-28.
2. Пижл В. Значение дождевых червей как биоиндикаторов загрязнения почвы пестицидами (на примере фруктовых садов Чехии) // Экология. – 1989. – №5. – С. 86-88.
3. Повхан М.Ф., Мельник М.А., Андриенко В.А. и др. Вермикультура: производство и использование. – Киев: УкрИНТЭК, 1994. – 128 с.

Київський національний університет ім. Т.Г. Шевченка